

Aspecte ale dezvoltării economice a comunei Negomir (1832-1948)

Dumitru Cauc

Așezată într-un cadru natural favorabil, comuna Negomir a oferit din zorile istoriei condițiile perenității colectivităților umane. Valea relativ largă a Jițului, numeroasele platouri cu fața expusă spre soare, curăturile întinse aflate lângă lizierele de pădure, precum și unele dealuri cu înclinație mică, au oferit condiții optime cultivării cerealelor. Calitatea solului nu a fost una dintre cele mai potrivite pentru cultivarea diferitelor plante; prin permanente deșteleniri, îngrășând pământurile cu gunoi de grajd și folosind rotația culturilor ca metodă verificată de sporire a recoltelor, oamenii locului au reușit să facă din cultivarea plantelor principala ramură economică. Cantitatea și calitatea produselor au fost determinate în cea mai mare parte de factorii meteorologici.

Date despre repartitia suprafeței comunei și despre roadele obținute nu avem decât din epoca modernă. În anul 1832, în satul Negomir se cultivau 45 de pogoane cu vie și se obțineau 2 030 de ocale cu grâu, 220 de ocale cu orz și 69.330 de ocale cu porumb.¹ Statistici complete avem din anul 1859. Dintr-o statistică întocmită de autoritățile județului Mehedinți aflăm că, în anul 1859, în plasa Motru de Sus, din care făcea parte și comuna Negomir, se cultivaseră următoarele cereale:²

Grâu de primăvară-781 de pogoane

Grâu de toamnă-821 de pogoane

Orz de primăvară-25 de pogoane

Orz de toamnă-14 pogoane

Ovăz-20 de pogoane

Mei-22 de pogoane

Porumb-12 084 de pogoane.

Dominantă în comuna Negomir, ca de altfel în tot județul Mehedinți, era cultura porumbului. În anul agricol 1859-1860, în comuna Negomir se cultivaseră 88 de pogoane cu grâu și 232 de pogoane cu porumb.³

În anul agricol 1859-1860, în tot județul Mehedinți, se cultivaseră cu porumb 113 612 pogoane, iar cu grâu 73 633 de pogoane.⁴ În comuna Raci, în primăvara anului 1860, se cultivaseră 330 de pogoane cu porumb și 1 pogon cu grâu de primăvară. În Artanu se cultivaseră 130 de pogoane cu porumb. După cum reiese dintr-o situație înaintată către prefecturi, în toamna anului 1866, din

1 *** *Dicționarul istoric al localităților din Județul Gorj, Aius, Craiova, 2011, p.78*

2 Arh. Naț. Buc., *Direcț. Generală a Statisticii*, dosar 177/1860, f.84

3 *Ibidem*, dosar 177/1860, f.195

4 *Ibidem*, f.87

recolta anului 1865, în magaziile proprietarilor mari și la moșnenii din comuna Negomir se găseau încă 42 kile de porumb, 55 kile de grâu, iar din recolta anului 1866 se găseau 234 kile de porumb.⁵ Proprietarii mici mai aveau în magazine 14 kile cu grâu și 135 ½ kile de porumb. Cheltuielile pentru cultivarea pământurilor cu cereale și alte plante erau mari. Cele mai mari cheltuieli se făceau cu cultivarea grâului și a viței de vie. Iată ce cheltuieli se făceau în anul 1866 cu producția agricolă:⁶

- pentru cultivarea unui pogon cu grâu:- arenda(chiria) 32 de lei
- arătura 12 lei
- grăpatul 4 lei și 20 de parale
- semănatul 1 leu și 20 de parale
- sămânța 18 lei
- secerat 13 lei și 20 de parale
- treierat 18 lei

Total cheltuieli: 99 de lei și 20 parale

Rezultatul dobândit de pe un pogon în 1866 era de 112 lei, câștigul ce revenea unui proprietar la fiecare pogon era de 13 lei și 20 de parale.

- pentru cultivarea unui pogon cu orz: - arenda(chiria) 27 de lei
- aratul 12 lei
- grăpatul 4 lei și 20 de parale
- semănatul 1 leu și 20 de parale
- sămânța 9 lei
- seceratul 13 lei și 20 de parale
- treieratul 13 lei și 20 parale

Total cheltuieli: 81 de lei

Rezultatul dobândit de pe un pogon de orz era de 89 de lei, câștigul estimat fiind 8 lei.

- pentru cultivarea unui pogon cu porumb: - chiria (arenda) 27 de lei
- aratul 12 lei
- grăpatul 4 lei și 20 de parale
- semănatul 2 lei și 10 parale
- sămânța 1 leu și 20 de parale
- prășitul 15 lei și 30 de parale
- săpatul(îngropatul) 11 lei și 10 parale
- culesul 11 lei și 10 parale
- bătutul 6 lei

Total cheltuieli: 91 de lei și 20 de parale.

Venitul obținut de pe un pogon de porumb era de 100 de lei, câștigul rămas era de 8 lei și 38 de parale.

⁵ Chila era o unitate de măsură pentru greutate valorând 500 kg.

⁶ *Arh.Naț.Buc*, Dir.Gen. a Stat., dos.999/1866, f.42.

-pentru cultivarea unui pogon cu vie:- chiria(arenda) 32 de lei

- săpatul 32 de lei

- prășitul 32 de lei

- culesul 18 lei

Total cheltuieli:114 de lei

La aceste cheltuieli se adunau 219 lei costul sădirii, în 3 ani când via nu era pe rod.Venitul de pe un pogon de vie era estimat la 210 lei, câștigul cultivatorului fiind de 96 lei/pogon.

Prețul cerealelor a fost relativ constant în anii 1859-1863, dar a crescut de aproape trei ori în anii 1865-1866. În anul 1862, în comunele din Gorj și Mehedinți, kila de grâu se vindea cu 36-40 de lei, iar kila de porumb cu 20-30 de lei.⁷Prețul produselor în anii 1865-1866 era considerat de autorități mare față de anii anteriori, explicația prefectului de Gorj era pusă pe „slăbiciunea recoltei pe anul 1864 , combinată cu împrejurarea aplicațiunei legii rurale”.⁸

Prezentăm prețul câtorva din produsele obținute de proprietari în anul 1866:

- kila de grâu era 162 de lei, calitatea I, 150 de lei, calitatea a II a și 120 de lei, calitatea a III a;

- kila de porumb, 80 de lei;

- kila de mei, 45 de lei;

- kila de fasole 200 de lei.

Din informarea făcută de prefectii județelor Gorj și Mehedinți reiese că, din cauza timpului „ nefiind ploi îndeajuns”, calitatea produselor „ a fost în cea mai mare parte mediocră”.⁹ Cele mai mari cantități de produse în anul 1866 le obținuseră moșnenii și pro- prietarii mari: 25 kile de grâu și 140 de kile de porumb. Clăcașii obținuseră 20 kile de porumb.¹⁰După cum informa prefectul de Gorj „ Districtul Gorj a rămas fidel culturii porumbului, unicul și exclusivul produs corespunzător trebuințelor casei”. Referitor la consumul de grâu se menționează că „nu se face nici o transacțiune în grâu fiind consumație redusă”.¹¹Cât privește porumbul, din informarea prefectului reiese că prețul era de 10 sfanți/suta de ocale, vânzându-se din magaziile de rezervă ale locuitorilor 19.107 kile porumb.¹²În satul Ursoaia cele 63 de familii contribuieră cu 315 ocale de porumb la magazia de rezervă, în 1857 cu 340 de ocale și în 1858 cu 335 de ocale. În satul Negomir, cele 128 de familii contribuieră cu 640 de ocale de porumb în anul 1856, cu 675

⁷ *Ibidem*, dosar 628/1862, f.3-4, dos.700/1863, f.4-16

⁸ *Ibidem*, dosar 969/1866, f.5

⁹ *Ibidem*, f.16

¹⁰ *Ibidem*, dosar 969/1866, f.24

¹¹ *Ibidem*, f.7-22

¹² *Ibidem*, f.5

de ocale în 1857 și cu 715 ocale în anul 1858.¹³

În anii următori se constată o tendință de creștere continuă a suprafețelor cultivate. În anul agricol 1886-1887, în comuna Raci, în toamnă, se cultivaseră: 30 de hectare cu grâu și 1 ha cu orz. În comuna Negomir se cultivaseră 38 de ha cu grâu și 2,29 de ha cu orz. Recolta la grâu a fost bună în toate comunele județelor Gorj și Mehedinți. Producția la porumb a fost considerată o nerușită. Producția medie la hectar a fost de 14 hl la grâu, 15 hl la orz, 20 de hl la ovăz și 16 hl la porumb.¹⁴După informarea autorităților, „Reușita grâului a fost că, în toamna anului trecut timpul a fost favorabil în timpul semănăturilor, iar în primăvara anului curent(1887 N. N.) ploile au căzut la timpul trebuincios. Nereușita porumbului a fost că, de la începutul prașilei au încetat ploile, mai pe toate locurile și au împuținat rodul”.¹⁵Recolta din pogoanele semănate în anul agricol 1886-1887 a fost:

În comuna Raci: ¹⁶184 hl de grâu, 1 344 hl de porumb, 220 kg de cartofi

În comuna Negomir: ¹⁷237 hl grâu, 785 hl porumb, 22 hl orz, 2,60 hl mei , 7 hl cânepă, 190 kg cartofi și 640 kg fasole.

Spre sfârșitul secolului al XIX lea productivitatea rămâne la fel de scăzută, rodnicia pământului depinzând în continuare de stare timpului. În anul 1894, în comuna Raci, media producției la hectar la grâu a fost de 10 hl. Pe 120 ha cultivate cu grâu se obținuseră 1 200 hl.¹⁸În comunele care aveau teren mai productiv (Fărcășești, Roșia-Jiu, Valea cu Apă) se obținuseră între 17 și 18 hl/ha.¹⁹ În comuna Negomir se obținuseră 16hl/ha la grâu, secară, orz și ovăz. Recolta din pogoanele cultivate cu cereale a fost: ²⁰grâu-cultivate 100 ha, producție realizată-1600 hl, secară-cultivate 4 ha, producție realizată-64 hl, orz-cultivate, 2 ha, producție- 32 hl, ovăz, cultivate-4 ha, producție 64 hl. Pe întreaga plasă, Văile, din care făcea atunci parte comuna Negomir, se obținuseră 20.008 hl grâu, 352 hl secară, 592 hl orz și 200 hl ovăz. În perioada anilor 1900-1905, media hectarelor cultivate cu cereale în comuna Raci a fost de: 212 ha-porumb, 44 ha-grâu, 20 ha-orz, 10 ha-ovăz. Producția mijlocie la hectar a fost următoarea: 5 hl, la porumb, 6 hl, la grâu, 7 hl, la orz, 8 hl , la ovăz și 6 hl, la secară.²¹

La sfârșitul secolului al XIX lea și începutul secolului al XX lea se constată aceeași pondere a principalelor culturi. Repartiția suprafețelor satelor se

13 SJAN Mh., *Prefectura*, dosar 1/1858, f.133-136

14 *Arh.Sta.Buc., Dir.Gen. a Stat*, dosar 1489/1887, f.34-35

15 *Ibidem*, f.25

16 *Ibidem*, dosar 1478/1887, f.98

17 *Ibidem*, f.130.

18 *Ibidem*, dosar 1743/1894, f.209

19 *Ibidem*, f.207

20 *Ibidem*, f.306

21 Alexianu, Constantin, *Mon. com.Raci, op.cit.*, p.7

prezenta astfel:

-în satul Artanu,²² suprafața de 70 ha era repartizată astfel: 40 ha teren arabil lucrat de locuitori, 16 ha- locuri arabile, pășune și fânețe (parte boierului Sandu Urdăreanu), 5 ha- pădure, 8 ha pruni și 1 ha vie, parte a locuitorilor. Producția medie a satului era de 100 hl de porumb și 50 hl grâu;

-în satul Orzu²³ (apare inclus la comuna Urdarii de Sus), cele 200 ha erau repartizate astfel: 70 ha arabile, 48 ha fânețe, 22 ha izlaz și 60 ha pădure. Locuitori obțineau 180 hl grâu, 1000 hl porumb, 360 hl fasole, 180 hl cartofi, 500 l vin și 160 l țuică;

-în satul Baniu²⁴, din cele 25 ha de teren, 7 ha erau locuri de cultură, pășune și fânețe, 4 ha pădure (toate acestea fiind proprietatea boierului Leoveanu), locuitorii aveau 12 ha arabile și 2 ha cu pruni;

-în satul Raci,²⁵ suprafața de 336 ha era repartizată astfel: 184 ha arabil, 5 ha teren ocupat cu vii, 11 ha pruni, 10 ha pădure, restul pășune, izlaz și fânețe. De pe aceste suprafețe se obțineau 250 hl porumb, 100 hl grâu, 200 l vin și 275 l țuică. Suprafața întregii comune Raci era de 513 ha, dintre care 259 ha erau arabile, 19 ha pădure, 21 ha cu pruni, 6 ha vii, restul (peste 200 ha) fiind pășune și fânețe;

În comuna Negomir, suprafața de 720 ha era deținută de 149 moșneni, fiind cultivată cu cereale, legume, plante tehnice. În Ursoaia, un moșnean deținea 30 ha pământ de cultură și fânețe.²⁶

Inventarul tehnicii agricole era alcătuit din pluguri și atelaje:

-în comuna Negomir, locuitori posedau :²⁷40 de pluguri, 69 de care cu boi, 7 căruțe cu cai;

-în comuna Raci locuitorii posedau:²⁸ 20 de pluguri, 33 de care cu boi, 3 căruțe cu cai.

Valoarea pământului era legată de munca aducătoare de roade. În deceniul 7 al secolului al XIX lea prețurile principalelor activități din agricultură în satele din județele Mehedinți și Gorj erau: aratul (un pogon)-32 de lei, cules (un pogon)-9 lei, cosit iarbă (un pogon)-4,20 lei, lucrat vie (un pogon)-27 de lei, prășit porumb (un pogon)-18 lei, prășit cartofi (un pogon)-18 lei, secerat(o zi)-3,10 lei.²⁹ În comuna Raci, prețurile erau mai mici, un hectar de pământ arându-se

22 Colonel I. Vasiliu-Năsturel I., *Dicț. Geografic al județului Gorjii, Bucurșeti, 1892*, p.26

23 *Ibidem*, f.249

24 ***MDG, Vol.I, *op.cit.*, p.237

25 Vasiliu-Năsturel-I., *Dicț. Geog. Gji.*, *op.cit.*, p.294

26 Arh. Naț. Buc., *Direcția Generală a Statisticii*, dosar 1983/1899, f.9

27 ***MDG, Vol.IV, *op.cit.*, p.350

28 *Ibidem*, vol.V, p.148

29 Arh. Naț. Buc., *Dir.Gen.a Statisticii*, dosar 1096/1868, f.18-20

cu 14 lei, iar hectarul de prașilă fiind plătit cu sume cuprinse între 18 și 27 lei.³⁰ La începutul secolului al XX lea, în comuna Negomir, prețul unei zile de muncă cu brațele varia între 50 bani și un leu.³¹ Era plătită cu 50 de bani ziua de muncă la culesul porumbului, cu 60 de bani o zi de muncă la plivitul grânelor și la semănat, iar cu 1 leu era plătită o zi de muncă la secerat, legat snopii, treierat cu mașina, prășit porumbi și cartofi, cosit și adunat fân. Cu vitele, cea mai plătită muncă era aratul, fiecare pogon de arătură se plătea cu 6 lei.

După cum s-a prezentat anterior, locuitorii din comunelor Raci și Negomir cultivau, alături de cereale, viță de vie, pomi fructiferi, plante tehnice (cânepă, in) și legume. În anul 1887, în comuna Raci se obțineau 4,80 hl de cânepă.³² În Negomir se obțineau 7 hl cânepă.³³

Cea mai mare parte a produsele obținute din cultura cerealelor, pomilor fructiferi, a viței de vie și a legumelor se utiliza pentru consumul propriu. În anul 1900 se constată o reducere a suprafețelor cultivate cu viță de vie, aceasta fiind atacată de filoxeră. Raportând starea industriei casnice din comuna Negomir, învățătorul Marin Lunguțescu și oficialitățile primăriei au comunicat în anul 1900 prețurile cu care se vindeau unele produse obținute din agricultură: vinul alb-0,40 lei/l, vinul negru—0,50 lei/l, țuica-0,50 lei/l, fructele-0,10 lei/kg, zarzavaturile—între 0,10 lei/kg (roșiile) și 0,40 lei(mazărea). În ceea ce privește fructele se menționează faptul că „nu se vând defel”. Cânepa și inul se cultivau numai pentru trebuința casei, aceeași situație constatându-se și în privința zarzavaturilor: „Mai toți au grădină pentru legume și zarzavaturile necesare”.³⁴

Una din ocupațiile de bază ale locuitorilor din satele comunelor Raci și Negomir a fost creșterea animalelor. În localitate creșterea animalelor a avut dintotdeauna condiții favorabile: suprafețele întinse ocupate cu pășuni și fânețe (în toate satele suprafețele ocupate cu izlaz erau semnificative), microclimat favorabil, vecinătatea unor târguri săptămânale unde să-și valorifice proprietarii produsele. În localitate au fost și sunt condiții favorabile creșterii albinelor. La aceasta și-au adus contribuția pădurile de salcâm, ce îmbracă dealurile marginale satelor, dar și flora meliferă (teiul, rapița, floarea soarelui, etc.).

Primele date despre efectivele de animale din satele comunei Negomir le avem de la începutul secolului al XVIII lea. În satul Raci, în anul 1727 existau 8 cabaline și 39 de bovine.³⁵

În anul 1832, în satul Negomir erau consemnate 40 de cabaline, 140 de

30 Alexianu, C, *Monografia com. Raci, op.cit.*, p.8

31 SJAN Drobeta - Turnu Severin, *Colecția Documente, XI/I, Chestionarul pe 1906, p.p.769-772*

32 Arh. Naț. Buc., *Dir.Gen. a Statistici*, dosar 1478/1887, f.98

33 *Ibidem*, f.130

34 SJAN Mh., *Colecția Documnete, XI/I*

35 ****Dicț.ist. Gorj, op.cit.*, p.82

bovine, 250 ovine, 150 caprine, 12 porcine, 30 de stupi, care au produs 40 de oca de miere și 4 oca de ceară. În anul 1838 se găseau 100 de boi, 90 de juninci(10 erau pentru tăiat), 60 de vaci.³⁶În același an, în satul Ursoaia erau consemnate 10 cabaline, 90 de bovine, 80 de ovine, 40 de porcine, 15 stupi. În anul 1838 în sat se găseau 85 de boi, 72 de juninci (13 pentru comercializare), 45 de vaci (pentru vânzare-5).³⁷

Importanța acestei ocupații reiese și din prețurile cu care se comercializau, în a doua jumătate a secolului al XIX lea, produsele de origine animală în târgurile din județele Gorj și Mehedinți, precum și din structura veniturilor comunelor. În anul 1868, în târgurile din județul Mehedinți, prețurile la animale și produsele de origine animală erau următoarele: calul-între 180 și 320 de lei, vaca-între 55 și 150 de lei, boul-între 111 lei și 320 de lei, carnea de vacă-4 lei și 39 de bani, carnea de vițel-2 lei și 10 bani, carnea de porc-2 lei și 10 bani, carnea de oaie-1 leu și 15 bani, slănina de porc-4 lei și 20 de bani, brânza de oaie-2 lei și 10 bani, brânza de vacă-1 leu și 15 bani.³⁸Prețurile la animale și produsele de origine animală în județul Gorj, în anul 1863, erau: boul-între 80 și 220 de lei, calul-între 150 și 600 de lei, vaca-între 60 și 200 de lei, mușchiul de vacă-2 lei și 20 de bani, brânza de oaie-2 lei și 20 de bani, brânza de vacă-1 leu și 30 de bani.³⁹Cu certitudine, din comercializarea produselor de origine animală, țăranii din comunele Raci și Negomir își acopereau nevoile financiare. Având în vedere că, din lucrul cu mâinile veniturile erau mici, ziua de muncă a unui salahor fiind de 2 lei și 10 bani⁴⁰, nevoia de bani o împlineau din comercializarea surplusului de produse de origine animală.

La sfârșitul secolului al XIX lea, în satele comunelor Raci și Negomir erau consemnate următoarele efective de animale:

Satul Artanu:⁴¹ 47 de bovine, 13 cabaline, 93 de ovine, 48 de porcine, 6 stupi;

Satul Orzu: ⁴²50 de vite mari cornute, 6 cabaline, 92 de ovine și caprine;

Satul Baniu:⁴³28 de vite mari cornute, 4 cai, 38 de ovine, 27 de porcine;

Satul Raci:⁴⁴ 162 de vite mari, 193 de ovine, 22 de caprine, 108 porcine, 12 stupi(erău consemnate 20 care cu boi și 4 căruțe cu cai). Pe întreaga comună Raci erau consemnate 137 vite mari, 39 de cai, 323 de oi, 143 de porci, 22 capre

³⁶ *Ibidem*, p.78

³⁷ *Ibidem*, p.85

³⁸ Arh. Naț. Buc., *Direcția Generală a Statisticii*, dosar 1096/1868, f.18-20

³⁹ *Ibidem*, dosar 700/1863, f.4-16.

⁴⁰ *Ibidem*, f.106

⁴¹ I.Năsturel-Vasilu, *Dicț. Geog.Gj., op.cit.*,p.26

⁴² *Ibidem*, p.268

⁴³ ****MDG, Vol.I*, p.237

⁴⁴ I.Năsturel-Vasilu, *Dicț.Geog.Gj., op.cit.*, p.293-294

și 20 stupi. Dintre stuparii comunei Negomir de la sfârșitul secolului al XIX lea și în prima parte a secolului al XX lea amintim: Ion R. Voinescu, Ilie P. Voinescu, Purdea C. Constantin.⁴⁵ În general, cei care se ocupau cu creșterea albinelor aveau 8-9 stupi.

Comuna Negomir:⁴⁶ 600 de bovine, 19 cabaline, 500 de ovine, 370 de porcine, 150 de stupi. Locuitorii satului dețineau 69 de care cu boi și 7 căruțe cu cai. În anul 1900, în comuna Negomir, prețurile animalelor și produsele de origine animală erau următoarele: vaci- între 50 și 120 de lei, oi-5-12 lei, porci-15-30 lei, carnea de porc și de vacă, între 0,40 lei și 0,70 lei, brânza de vacă-0,80 lei, urda-0,50 lei, untul-2 lei. Prețurile păsărilor de curte erau: găina-0,60 lei, gășca-1 leu, rața-0,70 lei, bibilica-0,60 lei, puiul de găină de tăiat-0,50 lei, oul de găină-0,005 bani. Toate femeile din comuna Negomir știau să prepare din lapte, derivate (urdă, lapte acru, unt, smântână).⁴⁷

După 1921, prin aplicarea reformei agrare, „țărani au obținut o mai bună înzestrare cu teren arabil, ceea ce le-a permis să-și îmbunătățească traiul și să-și reducă considerabil dependența de marea proprietate”.⁴⁸ În comuna Negomir, în perioada interbelică, gospodăria țărănească deținea ponderea economică cea mai importantă. Deși fărâmițate, proprietățile țărănești se implică din ce în ce mai mult în economia locală de piață. Târgurile din Broșteni, Strehaia, Peșteana-Jiu și Tg-Jiu sunt des frecventate de sătenii din comunele Raci și Negomir. Surplusul de cereale și mai ales de produse de origine animală ia calea comercializării pentru a asigura gospodăriei țărănești resursele financiare pentru plata impozitelor, a achitării datoriilor pentru pământul primit și a achiziționării de utilaje agricole. Marea proprietate își pierduse întâietatea. În toate satele comunei țărani își cumpără pluguri de fier universale, grape, trioare, semănători, batoze mecanice.

În anul 1924, satele Negomir și Ursoaia dețineau o suprafață de 2 363 ha, din care 761 ha erau arabile (32%), 890 ha erau păduri (37,6%), 600 ha fânețe (25%), 45 ha izlaz, 51 ha livezi, 15 ha vii.⁴⁹ În comuna Negomir, conform anuarului Socec, în anii 1923-1924 era un singur mare proprietar, care avea peste 100 ha, Bâlțeanu C. Maria, cu 110 ha.⁵⁰ În comuna Raci existau 9 proprietari cu proprietăți cuprinse între 50 și 280 ha. Totalul suprafețelor deținute de aceștia era de 975 ha. Cel mai mare proprietar era Pârvulescu Iosefina, cu 280 ha, în satul

45 Informația am cules-o de la Nicu Stamatescu, în vârstă de 87 de ani și Aristică Voinescu de 85 de ani.

46 ***MDG, Vol.IV, p.480

47 Raport privind industria casnică din comuna Negomir, întocmit de învățătorul Marin Lunguțescu și avizat de primărie, ca răspuns la Ordinul nr.32.668/19 iunie 1900 al Ministrului Instrucțiunii Publice (document aflat în custodia Școlii Gimnaziale Negomir)

48 ***Istoria Românilor, Vol.VIII, op.cit., p.105

49 ***Dicț. Ist. Gj., Vol.II, op.cit., p.73

50 ***Anuarul, „Socec” al României Mari, Vol.II, 1923-1924, p.468

Orzu.⁵¹

Ca și în perioadele anterioare, în structura culturilor, porumbul deține principala pondere în comunele Raci și Negomir. În comuna Artanu, predominante sunt culturile de grâu, orz și ovăz. În toate satele cultura plantelor tehnice este reprezentată de culturile de in și cânepă. În anul agricol 1928-1929, în Raci s-au cultivat: 8ha cu grâu, 8 ha cu orz, 20 ha cu ovăz, 350 ha cu porumb, 3 ha cu cartofi. În comuna Artanu erau cultivate 313 ha cu grâu, 55 ha cu orz, 2 ha cu secară, 5 ha cu ovăz, 132 ha cu porumb, 1 ha cu cartofi.⁵²Deși s-au cultivat importante suprafețe cu cereale, gerurile puternice din iarna anilor 1928-1929 au compromis culturile de toamnă.⁵³Aceeași structură a culturilor o regăsim și în comuna Negomir. Dintr-o situație a terenurilor care s-au însămânțat și arendat în anul 1932 reiese că în toamna anului 1932 în comuna Raci s-au însămânțat 106 ha cu grâu și 5 ha cu orz, în timp ce în comuna Negomir s-au însămânțat 295 ha cu grâu, 4 ha cu secară și 3 ha cu orz.⁵⁴Slaba productivitate a pământului a condus la obținerea unor producții mici. În anul 1931 se obțineau în medie între 1100 kg/ha și 1300 kg/ha, la grâu, 1200kg/ha, la porumb, 1400kg/ha, la orz, 1200kg/ha, la rapiță, 1000 kg/ha, la ovăz. Veniturile obținute din comercializarea produselor cerealiere erau mici. La această situație au contribuit atât prețurile mici la cereale cât și cheltuielile mari de producție. Prețurile de vânzare erau următoarele:⁵⁵grâu-2,80lei/kg, secară-2,50 lei/kg, orz-2 lei/kg, ovăz-1,90 lei/kg, porumb-2,50 lei/kg, cartofi-3 lei/kg. Ziua de lucru era echivalată fie în bani, fie în produse agricole. O zi de muncă cu brațele era plătită cu 40 de lei, pentru bărbați, cu 20 de lei, pentru femei și 15 lei, pentru copii. Plătită era ziua cu carul, care putea ajunge la 150 de lei, adică 60 kg grâu. Aratul era foarte scump, ajungând la 400-500 de lei la hectar. Ziua de plug se făcea cu 150-200 de lei.⁵⁶În anul 1943, în comuna Negomir,⁵⁷ toamna se cultivaseră 258 ha cu grâu, 17 ha cu secară și 55 ha cu orz. În primăvara anului 1944 se cultivaseră 16 ha cu orz, 46 ha cu ovăz, 300 ha cu porumb, 3 ha cu fasole, 1 ha cu mazăre, 3 ha cu cartofi, 1 ha cu lucernă, 5 ha cu in, 4 ha cu cânepă, 4 ha cu floarea soarelui. Totalul suprafeței arabile a fost de 375 ha. Alte suprafețe erau ocupate cu: păduri și crânguri-142 ha, fânețe-68 ha, pășune-274 ha, pomi fructiferi-47 ha, vie-13 ha, livezi pomi-28 ha, grădini de zarzavat 3 ha. În întreaga comună erau înregistrate 1619 ha. Se constată sporirea continuă a numărului de utilaje agricole achiziționate de gospodăriile țărănești. În comuna Negomir, erau consemnate 133 de pluguri, 27 boroane de lemn, 15 boroane de

51 *Ibidem*, p.354.

52 SJAN Gj, *Consilieratul Agricol*, dosar 5/1928-1929, f.156

53 *Ibidem*, f.97.

54 *Idem*, *Camera Agricolă*, dosar 20/1932, f.1

55 *Ibidem*, dosar,14/1931, f.6

56 *Ibidem*, f.50

57 *Idem*, *Prefectura*, dosar 63/1943-1945, f.2-8

fier, 11 vânturători, 4 trioare, 8 prășitoare de plante, un plug marca Vernete. În comuna Raci, locuitorii aveau următoarele utilaje agricole: 114 pluguri de fie, 9 tăvălugi, 3 pluguri rotative americane.

În comuna Artanu, în aceeași perioadă, s-au făcut următoarele culturi: 811 ha, culturi de toamna (729 ha cu grâu, 30 ha cu secară, 50 ha cu orz), 731 ha, culturi de primăvară(15 ha cu orz, 30 ha cu ovăz, 180 ha cu porumb, 2 ha cu fasole, 1 ha cu mazăre, 4 ha cu cartofi, 3 ha cu lucernă, 6 ha cu in, 5 ha cu cânepă, 6 ha cu floarea soarelui). Alte culturi și plantații: zarazavaturi-11 ha, livezi cu pruni-55 ha, vie-22 ha, pomi fructiferi-17 ha, pășune-214 ha, fânețe-22 ha. Locuitorii comunei dețineau 36 de magazii de cereale, 130 de pătule, 10 pluguri de lemn, 28 pluguri de fier, 1 plug rotativ american, 2 boroane cu fier, 5 boroane cu cadru de lemn, 2 tăvălugi, 9 vânturători, 2 batoze, 2 trioare, 1 treierătoare cu acțiune mecanică, 3 treierătoare cu acțiune animală.⁵⁸În comuna Raci erau consemnate 848 ha arabile. În toamnă se cultivaseră 140 ha cu grâu, 5 ha cu secară, 56 ha cu orz. În primăvară s-au cultivat 279 ha cu porumb, 9 ha cu fasole, 5 ha cu mazăre, 8 ha cu cartofi, 15 ha cu in, 10 ha cu cânepă, 27 ha cu floarea soarelui, 15 ha cu zarazavat, 19 ha erau ocupate cu vie, 55 ha cu pomi fructiferi. Restul suprafeței comunei era ocupată cu pășuni(107 ha), fânețe(55 ha), pădure cu crâng(137 ha).⁵⁹Locuitorii dispuneau de 19 magazii de cereale, 185 de pătule, 183 grajduri de vite, 19 saivane. În comuna Negomir, în primăvara anului 1945, se cultivaseră 309 ha cu porumb, 90 ha cu ovăz, 19 ha cu floarea soarelui, 22 ha cu in, 20 ha cu cartofi, 6 ha cu lucernă, 2 ha cu legume, 5 ha cu fasole, 2 ha cu ceapă.⁶⁰Producțiile la hectar sunt de 11-20 hl. Deși de la an la an se cultivau suprafețe sporite cu cereale, speranța unor producții mari a fost spulberată de anii de secetă. Secetele din anii 1945-1946 au condus la scăderea dramatică a producției agricole. Seceta a avut efecte grave și în comuna Raci. În ianuarie 1947, din cei 1495 locuitori ai comunei Raci, doar 598 de locuitori(40%) mai aveau în magazii produse agricole până la următoarea recoltă, 448(30%), până la 1 februarie 1947, iar 449(30%) nu mai aveau în magazii nici o cantitate de produse.⁶¹Într-o situație înaintată de comună preturei plasei Turceni se arăta că în această localitate 85% din locuitori erau săraci, nu aveau teren arabil suficient, duceau lipsă de vite de muncă. Diviziunea proprietății rurale în 1946 se prezenta astfel: 23 locuitori lipsiți total de pământ, 270 aveau suprafețe cuprinse între 1 și 3 ha, 15 aveau suprafețe cuprinse între 3 și 5 ha, 2 aveau suprafețe între 5 și 10 ha, 5 între 10 și 25 ha.⁶²Situația era cu atât mai gravă întrucât aceeași situație se întâlnea și la comunele din jur. În plasa Turceni, din care făcea parte și

⁵⁸ *Ibidem*, f.1

⁵⁹ *Ibidem*, dosar 1/1944, f.9

⁶⁰ SJAN Gj, *Pretura plasei Peșteana-Jiu*, dosar 1/1945-1946, f.136

⁶¹ *Idem*, *Pretura plasei Turceni*, dosar 1/1947, F.46

⁶² *Ibidem*, f.635

comuna Raci, 45% aveau produse până la prima recoltă (grâu și orz), 35% până la 1 februarie 1947, iar 20% nu mai aveau deloc.⁶³ Posibilitățile de asigurare a hranei populației comunelor cu produsele strict necesare din punct de vedere fiziologic din resursele satelor erau insuficiente. Mulți dintre locuitorii comunelor Negomir și Raci, care aveau atelaje, au pornit spre zonele unde seceta nu a făcut ravagii și au adus cereale pentru nevoile proprii sau pentru comercializare. Una dintre consecințele penuriei de cereale a fost creșterea rapidă a prețurilor. După cum ne-a relatat Aristică Voniescu, în anii 1946-1947 în comuna Negomir s-a manifestat pregnanț și fenomenul speculei.

În deceniile 4 și 5 ale secolului XX, lucrul în agricultură, în comuna Negomir, se făcea astfel: „Primăvara se întovărășeau 2-3 cu vitele și cu brațele și formau un plug. Arau de la unul până la altul, până isprăveau la toți. De multe ori o asemenea întovărășire durează 4-5 ani. Prășitul, îngropatul porumbului, seceratul, treieratul, culesul porumbului se face prin mici obști, adică se împrumută între ei, până când isprăvesc munca. După aceea se duc pe bani la alții”.⁶⁴ Țăranii folosesc tot mai mult utilaje agricole moderne și tehnici de lucru în agricultură moderne. Astfel, grâul se selecționează și se tratează chimic. Producțiile acoperă nevoile de consum, dar și pentru vânzare: „în anii buni este grâu și pentru vânzare”. Cea mai importantă latură a muncii țăranilor din Negomir în perioada amintită era dragostea față de pământul pe care îl făceau roditor. Unul din învățătorii satului Ursoaia, Constantin Grivei, menționa în august 1942 că „voioșia satului românesc, munca și economia de care e animat săteanul nostru rămâne pilduitoare peste veacuri.”⁶⁵ De aici a izvorât și dragostea țăranilor din comunele Raci și Negomir pentru pământul pe care-l udao cu sudoare brațelor lor. Pentru fiecare țăran din Negomir, patria „e prima brazdă trasă, când tatăl său l-a învățat să ție coarnele plugului. Și această brazdă o apără cu prețul vieții”.⁶⁶

Creșterea animalelor continuă să dețină o pondere importantă în economia satelor comunei. Suprafețele de izlaz sporite după aplicarea legii agrare din 1921, legea izlazurilor comunale, precum și creșterea cererii de produse de origine animală pe piața internă au condus la sporirea numărului de animale deținute de locuitori. În anul 1933 în comuna Artanu erau 57 ha și 2256 m² izlaz, iar în comuna Raci 57 ha și 5000 m².⁶⁷ Cât de importantă era pentru locuitorii comunelor Raci și Negomir creșterea animalelor reiese din îndârjirea cu care aceștia își apără dreptul de a avea pășuni și izlazuri comunale. În noiembrie 1922 sătenii din Raci au reclamat delegatului Ocolului silvic Peșteana-Jiu, Ion Iordăchescu, că, suprafața de 17 ha de pășune date prin legea de expropriere nu sunt suficiente „apoi sunt poieni

63 *Ibidem*, f.233

64 Arh. Naț. Buc., *Ministerul Culturii Naționale și al Culturii*, dosar 595/1942, f.368

65 *Ibidem*, f.367

66 *Ibidem*, f.379

67 SJAN Gj., *Camera agricolă*, dosar 25/1933, f.17

interioare și răspândite prin pădure”, cerând schimbarea locului pășunii.⁶⁸Referitor la izlazul dat locuitorilor din Raci, aceștia reclamă, de asemenea, că este situat mai mult în Bolboși, la o distanță foarte mare de sat (aproximativ 10 km), în acest fel „nu ne putem folosi de el”.⁶⁹În cele din urmă, s-au constituit izlazuri comunale în toate satele comunei. În Artanu izlazul a măsurat 57 ha și 2256 m², în Raci 57 ha și 5000 m², iar în Negomir s-au măsurat din proprietatea statului 32 ha și 1900 m².⁷⁰ În întreg județul Gorj, în 88 de comune se creaseră izlazuri comunale. O parte dintre ele se creaseră prin legea din 1907 (1551,5267 ha), cele mai multe prin legea agrară din 1921 (8505,1499ha), sau alte legi (333,0150ha). În total în județul Gorj, în anul 1935 erau 10 389,6916 ha izlazuri, dintre care 9331,7430 ha, pășunabile.⁷¹În comuna Raci suprafața destinată izlazului comunal a fost expropriată pe baza Legii 3697/1918, din moșia lui C.M Dănăricu. Pentru măsurătoarea izlazului de 50 ha, comuna s-a debitat cu plata sumei de 65 000 lei către stat , care trebuia plătită până în ianuarie 1929. În cele din urmă această suprafață a fost expropriată din moșia Baniu. În anul 1924 în comuna Negomir erau consemnate 493 de bovine, 289 de viței, 1045 de porci, 80 de ovine, 36 de cai, 83 de mânji. Pentru transportul produselor agrare și a altor bunuri(lemne) se găseau în comună 149 de care cu boi și 8 căruțe cu cai.⁷²În mai 1923,⁷³ în satul Baniu erau consemnate: 151 de vite mari cornute, 176 de ovine, 49 de porcine și 9 cabaline. În satele Brânzânești, Condeiești, Valea Racilor și Paltinu erau consemnate: 26 de cabaline, 442 de vite cornute mari, 663 de ovine, 17 porcine. În satul Orzu se găseau: 4 cabaline, 91 de vite cornute mari, 108 ovine și 6 porcine. În Artanu se aflau: 17 cabaline, 197 de vite cornute mari, 176 de ovine și 47 de porcine. În anul agricol 1928-1929, în comuna Artanu erau înregistrate 37 de cabaline, 388 de bovine, 480 de ovine, 31 de caprine și 287 de porcine. În comuna Raci erau consemnate 18 cabaline, 311 bovine, 214 ovine, 37 de caprine și 486 de porcine.⁷⁴

În anul 1944, în comuna Artanu,⁷⁵ erau înregistrate următoarele efective de animale: boi de jug-65, vaci cu lapte-159, vaci sterpe-212, ovine (berbeci)-105, oi mulgătoare-196, oi sterpe-179, caprine-48, cabaline-32, porcine-325, stupi-52. Pentru transportul diferitelor bunuri erau înregistrate 60 de care cu boi și 12 trăsuri.

68 *Ibidem*, *Consilieratul agricol*, dosar 133/1922-1924, f.47

69 *Ibidem*, f.1

70 Arh. Naț. Buc., *Reforma agrară din 1921*, dosar 236/1935-1938, f.11-12

71 *Ibidem*, f.2-19

72 ****Dicț. Ist. Gj, vol.II., op.cit.,p.73*

73 SJAN Gj., *Consilieratul agricol*, dosar 133/1922-1924, f.59

74 SJAN Gj., *Consilieratul agricol*, dosar 5/1928-1929, f.97

75 *Ibidem*, *Prefectura*, dosar 63/1943-1945, f.1

În comuna Negomir,⁷⁶ în anul 1944 erau consemnate următoarele efective de animale: 814 bovine (2 tauri, 180 boi de muncă, 350 de vaci cu lapte, 282 de vaci sterpe), 29 de cabaline, 518 ovine(200 de berbeci, 305 oi mulgătoare, 13 oi sterpe), 35 de caprine ,415 porcine, 147 de stupi.

În comuna Raci în 1946 erau recensate 779 ovine, 383 porci, 510 bovine (din care 60 perechi de boi), 51 caprine, 2 cabaline, 60 de stupi.⁷⁷

Creșterea animalelor asigura în principal satisfacerea nevoilor personale de consum. De asemenea, din comercializarea acestora se asigurau lichiditățile financiare necesare achitării dărilor către fisc și pentru achiziționarea unor utilaje agricole sau cumpărarea unor suprafețe de pământ.

Din datele prezentate mai sus rezultă că, până în secolul al XX lea, în comunele Raci și Negomir, agricultura era singura activitate economică. Cu siguranță în lumea satului se practica meserii tradiționale: croitoria, dulgheritul, dăogăritul, fierăritul etc. Cei care se ocupau cu aceste meserii satisfăceau în general nevoile comunității. În tot județul Gorj, în anul 1862, se găseau 60 cismari, 9 croitori, 11 cojocari, 15 tâmplari, 18 fierari.⁷⁸ Aceste meserii erau aducătoare de venituri fiindcă ziua de lucru a unui meseriaș era bine plătită. În anul 1863, ziua de lucru a unui salahor se plătea cu 2,10 lei, în timp ce ziua unui dulgher era 15,20 lei, iar a fierarului, croitorului și rotarului-9 lei.⁷⁹ În județul Mehedinți, în anul 1868, plata unei zile de lucru pentru diferite meserii era: dulgherul-13 lei, fierarul-18 lei, croitorul-3 lei, cojocarul-3 lei, dăogarul-9 lei, rotarul-6,30 lei.⁸⁰ La sfârșitul secolului al XIX lea, în comuna Raci , 635 locuitori se ocupau cu agricultura, 3 practica diferite meserii, 3 erau servitori în casele unor înstăriți, iar 5 erau muncitori agricoli.⁸¹ În anul 1894, în comuna Negomir, 644 de locuitori se ocupau cu agricultura, 4 cu comerțul, iar 5 se ocupau cu apicultura.⁸²

În Chestionarul pe anul 1906, întocmit pentru comuna Negomir, la întrebările nr.48 și 49, privind alte ocupațiuni decât munca câmpului și creșterea animalelor, s-a răspuns „ nu au altă ocupațiune”, iar privind ocupațiunile casnice s-a răspuns „ se face numai pentru trebuința casei”.⁸³ Din același chestionar aflăm că în confecționarea țesăturilor, femeile folosesc inul și cânepa „mai puțin decât bumbacul”. Singura instalație cu caracter industrial în anul 1906 era moara cu abur a lui Ion C. Velican, pe care o avea „în întovărășie cu Gheorghe Novac, mecanicul ei”.La întrebarea „Câți meseriași aveți în comună dintre săteni?” s-a

⁷⁶ *Ibidem* ,f.2

⁷⁷ SJAN Gj., *Pretura plasei Turceni*, dos.7/1946-1948 și dos.1/1947, f.233

⁷⁸ Arh. Naț. Buc., *Dir. Gen. a Statistici*, dosar 623/1862, f.39-44

⁷⁹ *Ibidem*, dosar 700/1863, f.106

⁸⁰ *Ibidem*,dosar 1096/1868

⁸¹ *Ibidem*, dosar 1569/1890, f.240

⁸² *Ibidem*, dosar 1743/1894, f.1621

⁸³ SJAN Gj., *Colecția Documente,XI/I*, f.f. 769-772

răspuns „Nu sunt”. Un document relevant pentru stadiul industriei casnice de la începutul secolului al XX lea este raportul întocmit de inimosul învățător Marin Lunguțescu. Iată meseriile din comuna Negomir și prețurile cu care executau diferite lucrări:⁸⁴

Dulgheri 18, dintre care: 1-în stejar, prețul unei zile de lucru între 4 și 8 lei;

1-în fag, prețul unei zile de lucru între 2 și 6 lei;

1-în frasin, prețul unei zile de lucru între 7 și 15 lei;

Dăogari: 11-prețul unei zile era între 10 și 20 lei(10 dăogari erau din sat, iar 1 era străin);

Împletitori grajduri: 1

Căruțari: 10, prețurile fiind următoarele: 1 roată-3 lei, 1 osie-0,50 lei, 1 jug-1 leu, 1 sanie de boi-1,50 lei, 1 sanie de cai-2 lei

Lemnăritul: 18, care confecționau diferite obiecte din lemn, la următoarele prețuri: grinzi-0,15 lei/m(liniar), căpriori-0,15 lei/m, scânduri mici-0,30 lei/m, albi și coveți-între 0,30 lei și 3 lei, fuse-0,002lei/b, linguri-0,03 lei/b, postăvi-între 0,30 și 3 lei.

După cum se arăta în raport, toate femeile din sat lucrau bine pânzeturi, prosoape și peșchire, iar 20 aveau ca ocupație stabilă țesătoria din lână, producând: scoarțe, sumane, ițari, brăuri, dimie(aba). Remarcabilă era țesătoria de pânzeturi fine (alesuri, cămăși), unde în raport se spune „toate femeile din comună se ocupă cu țesătoria și creșterea viermilor de mătase”. În anul 1940, în comuna Negomir, se găseau două mașini care scoteau firul de borangic de pe cele mai bune gogoși de mătase. După cum menționa în acele timpuri învățătorul Constantin Grivei, femeile din Negomir „din borangic țes cărpe de borangic pe care le dau nuntașilor care dau dar mare la nuntă”.⁸⁵

În perioada interbelică (1919-1939), se constată o înmulțire a meseriilor pe care le practică la nivelul localității locuitorii comunelor Raci și Negomir.

Conform recensământului din anul 1912, în comuna Raci erau două cârciumi, două mori pe benzină și o bancă populară, iar în Negomir o bancă populară și o moară pe benzină.⁸⁶ Anuarul SOCEC pe anii 1923-1924 menționează în comuna Raci o moară cu motor,(proprietari Schinteie Gh.Mihail și Urdăreanu Victor) și o societate cooperatistă de consum „Țăranii Uniți” și o bancă populară „Țăranul”, care avea un capital de 57 339 lei, președintele acesteia fiind Mărgineanu G. D.⁸⁷ În comuna Negomir erau consemnată banca populară „Negomirul”, care avea un capital de 130 000 lei.⁸⁸ În anul 1924, în comuna Negomir, se găseau 3

84 Arh.Școlii Gimnaziale Negomir, Corespondență(1900)

85 Arh. Naț. Buc., *Ministrul Culturii Naționale și al Cultelor*, dosar 595/1942, f.369-371

86 ****Dicț. St. Rom., Recensământul din anul 1912, op.cit.*, p.433

87 ****Anuarul „SOCEC” al României Mari, op.cit.*, p.353

88 *Ibidem*, p.468

mori pe apă, și trei prăvălii.⁸⁹Ca meseriași erau consemnați 3 fierari, un lemnar, un tâmplar și 12 rotari.

Activitatea economică după 1948 este strâns legată de politica cotelor obligatorii și de transformarea socialistă a agriculturii.

⁸⁹ *Dicț. Ist. Gj*, Vol.II, op.cit, p.73